Sikeres ember

Vegyük csak az utóbbi tíz esztendőt — vehetnénk tizenötöt is — a Szegedi Ruházati Szövetkezet életéből és vessünk számot fejlődésével, nagyon érdekes képet kapunk. Valamikor a női- és a férfiszabó szövetkezet egyesüléséből jött létre a ma már 450 dolgozót foglalkoztató és több telephelyen dolgozó középüzem, amely termelvényeivel a partneri kapcsolatban szinte behálózza az egész országot. Kis szériában gyártott, a kereslethez igazodó és igen vegyes profilú divatcikkekből az évi termelési érték itt 250 millió forint, amelyből a nyugati piacokra menő export hetvenmillió forintot képvisel. Textil és szőrme férfi- és női divatcikkekből versenyképes szállítója a szövetkezet osztrák, svájci, nyugatnémet, amerikai cégeknek. A szalagokon olykor — a keresletet követő gyors átállással — 2—3 modell is fut. Az itt dolgozók 95 százaléka szakmunkás, 98 százaléka nő.

A korábbi széttagoltságot nagy erőfeszítéssel megszüntetve, új profilok kialakításával, kooperáció kifejlesztésével és természetesen beruházással sikerült elérni a mai eredményeket, pontosabban szólva a tíz esztendővel ezelőtti évi 40 millió forint termelési értékről felfutni napjainkig. Ezt az időszakot jelzi hatszoros kiváló szövetkezeti minősítés, miniszteri dicséret, OKISZ elnökségi vándorzászló. A szövetkezet elnöke 1972 januárja óta *Bors Győző*, aki most 46 éves és húsz esztendeje került a szövetkezetbe, mint szakmunkás. Gép mellett ült és varrt. Apja kisipari műhelyében tanult és szabadult fel. Megalapozott szaktudása mellett nagyszerű tulajdonsága volt vállalkozó szelleme, fogékonysága az új iránt és elkötelezettsége a már megszerzett tudás gyarapítására és mind többet bíztak rá, először csak helyettesítéseket. Így volt meós, szalagvezető, aztán üzemvezető egy, majd egyszerre két üzemrészben, majd műszaki vezetőhelyettes. Ezzel a felsorolással hamar elértünk az elnöki székig, annál nehezebb volt neki, aki erre nem gondolt, álmában sem számított rá, csak dolgozott, tanult, s „mellesleg" férj volt és három gyereket nevelt. Feleségét a szövetkezetben ismerte meg, aki ma a laboratóriumban dolgozik.

Az egész embert követelő váltakozó beosztások, vezető munkakörök betöltése mellett hogyan jutott ideje rendszeresen tanulásra Bors Győzőnek, hiszen családi élete is szorosra fogta mozgását, szabadságát, mert a gyerekek nevelésére és tanulására nem csak oda kellett figyelnie, mint apának, hanem abban aktívan részt is kellett vállalnia? Mindenki a saját sorsának kovácsa — szokták mondani. Akkor tőle sem kérdezték meg, hogy bírja-e szusszal, erővel és ő sem panaszkodott, csak gyűrte maga mögé a sikeres vizsgákat. A végeredmény kereskedelmi szakon főiskolai végzettség megszerzése, amit tetézett egy másik diplomával, felsőfokú végzettséggel: elvégezte a marxizmus—leninizmus egyetem általános esti tagozatát, s utána két szakosítót is. Képletesen szólva úgy tűnik, hogy amióta Bors Győző betette a lábát szövetkezetébe, egyvégtében tanult, készült és felkészült vezetővé válni nehéz és egyre nehezebb posztokon.

Egyenes az útja a szövetkezet fejlődésével? — ötlött fel önkéntelenül a kérdés beszélgetésünk közben, s a választ megkapjuk a szövetkezeti érdemek és Bors Győző munkájának elismerése összehasonlításából. Megkapta a szövetkezeti és a Könnyűipar Kiváló Dolgozója kitüntetést, a Munka Érdemrend bronz fokozatát, 10 éves helytállásáért a Szolgálati Érdemrendet. Sikereiről, munkájának elismeréseiről

úgy beszélt, hogy azokban a szövetkezet valamennyi dolgozójának jó munkája is tükröződik, kötődjenek bár azok az ő tevékenységéhez. Szólt azonban mellette más is, méghozzá eléggé változatos közéleti szereplése, amely ugyancsak nem újkeletű megnyilvánulása. Tagja az MSZMP szegedi ipari szövetkezetek bizottságának, a Csongrád megyei KISZÖV elnökségének, dolgozik pártbizottsága szövetkezetpolitikai és közgazdasági bizottságában és elnöke a Szegedi Dózsa sportegyesületnek. Az előző tisztségek betöltése érthető, hozzátartozik a szövetkezeti mozgalomhoz. Hanem a sportegyesületi elnökösködés . . .? Mosolyogva válaszolta rá, rajong a sportért, a fiatalokért. Ennyi az egész.

Jóval több van persze a spontán válasz mögött. Talán az az elszalasztott és soha vissza nem hozható lehetőség, hogy amikor sportolhatott volna kedvére, tanulásra kellett az idő. Meglehet, hogy ez az egészséges nosztalgia vitte a fiatalok közé, hogy bennük és általuk élje át, ami neki nem adatott meg, bárhogy szerette volna. Az élet minden más területén sikeres ember most már megengedheti magának azt a „luxust" a maga fiatalsága árán, hogy a fiatalok istápolója legyen. Közérzete így és ezzel teljes, jóllehet ma nem kevés a gondja, mint ahogy egyetlen szövetkezeti elnöknek sem. Bár nem panaszkodó típus, azt azonban megemlítette, hogy a munkában nemcsak sikerek vannak, kudarcok is adódhatnak, amelyek elhárítására, kiküszöbölésére mindannyiunk erejére tehetségére, akaratára szükség van, hogy majd osztozni tudjanak az eredményeken. Vezetési magatartásának, módszerének, stílusának nincs semmi titka, középpontjában egyszerűen az ember áll, beleértve a vélemények és ellenérvek mérlegelését, a kollektív állásfoglalást, az egyszemélyi döntést is.

Mások azt tartják róla, akik régóta dolgoznak vele, hogy mindig többet és jobbat akar. Önmagával szemben ezért is elégedetlen, ugyanakkor a vele együtt dolgozóktól is követel, jóllehet ma mindenkire több feladat hárul, mint korábban. Viszont az elnöknek is van, kell hogy legyen magánélete, hobbyja, szenvedélye, ami kikapcsolja a mindennapok sodrából, aminek hatására felengednek a feszültségek és ismét rugalmassá válik a test, a szellem. Elnevette magát, mondván, hogy hétvégi kertje a dorozsmai osztásban nagyon elgazosodott, kapálni kellene. Sporthorgász felszerelését is csak nézegeti időnként, arra gondolva, hogy jó lenne vele halat fogni a Kurcán, amely kedvenc vize, s a táj szépsége akkor is leköti, ha nincs kapás és nincs hal. Ilyenkor mindig azt mondogatja magában, majd holnap . . .

Lődi Ferenc

Tragédia — lemezen

A tragédia bemutatásának centenáriuma alkalmából a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat lemezeken ismét kiadja *„Az ember tragédiája"*-t.

A három lemezből álló album annak az 1938-as rádiófelvételnek alapján készült, amelyet *Németh Antal* rendezett, s amely az első teljes hangfelvétele volt a nagy műnek. Ádámot *Abonyi Géza*, Évát *Tasnády Ilona*, Lucifert *Uray Tivadar* személyesíti meg. A szereplők közt van *Márkus Emília*, aki a cigányasszony epizódszerepét alakítja, vagy *Bánki Zsuzsa* — akkor még Zsuzsi —, aki a londoni szín virágáruslányaként szerepel. Az album várhatóan karácsonyra kerül a boltokba.

Könyv a fűszer- és gyógynövényekről

A gyógyítás és a fűszerezés természetes anyagairól, a növényekről, termesztésükről és felhasználásukról korábban több kötetet is kiadtak. Most a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában látott napvilágot Galambosi Bertalan hasonló témájú könyvecskéje, a *„88 színes oldal a fűszer- és gyógynövényekről"*.

A könyvecske bemutatja a fontosabb gyógy-, fűszer- és illóolajos növényeket, azokat, amelyeket a gyógyításban és a parfümériában használnak, s velük a természetbarátok lépten-nyomon találkozhatnak, továbbá azokat, amelyek a kertekbe is telepíthetők. Remélhető, hogy a szöveges ismertetők és a színes képek segítenek e hasznos növények jobb megismerésében.

kertbarátoknak

Gyümölcsszedés, téli tárolás

Az emberi szervezet vitamin- és ásványianyag-szükségletének fedezését legkönnyebben a gyümölcsök fogyasztásával tudjuk biztosítani. A nyári időszakban a választék rendkívül nagy. Az ősz kezdetével a választék csökken, már csak a szőlő, alma és a körte marad, de ezek ésszerű tárolás mellett a tavaszi gyümölcsök megjelenéséig eltarthatók és fogyaszthatók. A szakszerű tárolás azonban előkészítő munkát és tárolás alatti kezelést igényel.

Mielőtt a téli tárolásról beszélünk, *szükséges, hogy figyelembe vegyük a szedésre szánt gyümölcs érési fokát.* Ajánlatos a faiskolai árjegyzékben megjelölt két dátumot figyelembe venni, amelyből az egyik a szedési időt jelenti, másik az eltarthatóság idejét. Például a körténél a Bosch Kobakja szedési ideje szeptember második fele, eltartható októbertől decemberig. A téli körte a fán sohasem érik meg. Ezeket az őszi fagyok beállta előtt szedjük le. A téli gyümölcs leszedésével nem szabad sietni, mert a korán szedett téli körte, alma könnyen fonnyad, megráncosodik és könnyen fertőződik. A téli gyümölcs szedési ideje fajtánként változó. A téli körtét és almát az eltarthatóság és a veszteség csökkentése érdekében csak kézzel szabad szedni. A lehullott gyümölcsöt külön tárolóedénybe rakjuk, a tárolóban úgy helyezzük el, hogy könnyen ellenőrizhető legyen, és azt fogyasszuk el először.

Az eltarthatóságot növeli, ha a gyümölcsöt szárastul szedjük. Ohatatlan, hogy esetenként egy-két gyümölcsnél a kocsány ki ne szakadjon, ebben az esetben is úgy kell eljárni, mint a fa alól felszedett gyümölccsel.

A szedést a földtől kezdjük, és feltétlen kétágú létráról folytassuk a betakarítást. Ha tehetjük, a fára ne másszunk, mert könnyen letörhetjük a következő évi termőrészeket. A szedéshez lehetőleg műanyag vödröt használjunk. Vastag drótból készült kampóval a vödröt ágra vagy a létra fokára felakaszthatjuk. *A gyümölcs vödörbe, illetve ládába rakásakor nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy ne törődjön.* Dobálni nem szabad és arra is figyelni kell, hogy a láda sarka vagy az esetleg kiálló szög a gyümölcsöt meg ne nyomja vagy meg ne sértse.

Ajánlatos a leszedett almát, körtét osztályozni. Az első csoportba kell sorolni azt a gyümölcsöt, amely ép, egészséges, szárral együtt kézzel, gondosan szedett, sérülésektől mentes, hibátlan. A második csoportba tegyük a szár nélkül szedett, fa alól felszedett, esetleg kisebb, nem gyorsan romló, hibás gyümölcsöket, melyek rövidebb ideig tarthatók el. A harmadik csoportba tegyük a hibás, zúzott, túlérett gyümölcsöt, amely hamar romlik.

Nagyapáink a leszedett téli gyümölcsöt gabonában vagy törekben, pelyvában tárolták — igen jó eredménnyel. Ilyen körülmények között a gyümölcs nem fagyott meg, megfelelő páratartalom alakult ki körülötte. Ma ilyen tárolási körülmények nem állnak rendelkezésre, tehát más megoldást kell keresni, amely hasonlít klímájában a régihez. *A raktárhelyiség legyen szellős, széltől, naptól védett, hűvös, megfelelő nedvességtartalmú.* Száraz helyiségben fonnyad a gyümölcs, nagy nedvességtartalmú helyiségben viszont a különböző raktározási betegségek lépnek fel.

Az ideális tárolóhelyiség hőmérséklete 4—6 fok, amely a szüretet követő időszakban nehezen biztosítható. Az éjszakai hűvös órákban feltétlenül ki kell nyitni a szellőztetőket. Ha túl száraz a helyiség levegője, többször locsoljuk a padozatot, esetleg víz ottani tárolásával biztosítsuk a megfelelő páratartalmat. *Mielőtt a gyümölcsöt berakjuk a tárolóba, a helyiséget fertőtleníteni kell.* Célszerű a pince falát és padozatát egy százalékos bordói lével lepermetezni. Az almát és körtét borral közös helyiségben lehetőleg ne tároljunk. *Tárolásra deszkából készült gyümölcsösládák a legalkalmasabbak.* Gyümölcsösládákat lehet készen venni, vagy hulladék fenyődeszkából készíteni. A ládák oldala és vége, valamint fenékdeszkája két-három darabból tevődik össze úgy, hogy a deszka közt 1—2 centis hézag legyen, a levegő érhesse a gyümölcsöt. Olyan ládaméret a legjobb, amelyben 25—30 kiló alma vagy körte elfér, három-négy sorban egymás felett. Az így tárolt gyümölcs szépen beviaszosodik, nem fonnyad, egyenletesen érik.

Az egysoros ládába rakott gyümölcs hamar fonnyad. A ládázott gyümölcs 25—30 kilós ládában, egymásra rakva kis helyen elfér, míg a rekeszelt gyümölcs sok helyet foglal, hasonló a gond a polcos elhelyezés esetén is. Teljesen zárt edényben történő tárolás nem ajánlatos, például kartondoboz vagy fémdoboz.

A betárolt gyümölcsöt érési fokának megfelelően válogassuk és győződjünk meg további eltarthatóságáról. Ha nem feltétlen szükséges, *minél kevesebbet fogdossuk* az eltartásra szánt gyümölcsöt. Az ellenőrzés alkalmával *a hibás gyümölcsöt azonnal vegyük ki a többi közül.*

Átrakás esetében fertőtlenített ládát használjunk, *a gyümölcsöt nem szabad átborítani vagy az átrakáskor több gyümölcsöt összefogva átrakni, mert törik.* A kisebb hibát nem vesszük észre, és ez gyors romlást okozhat.

A szőlő nem utóérő, tehát teljes érésben kell szedni. A szedést követően a sérült, romlott és az éretlen bogyókat ki kell csípni vagy ollózni. A tárolóhelyiséget porkén vagy kénlap elégetésével kell fertőtleníteni. A tárolás történhet úgy, hogy a fürtöket állványra felkötözzük, úgy, hogy megfelelően szellőzzenek és folyamatosan ellenőrizni tudjuk. Ha a fürtöt nem a kocsányánál kötjük fel, hanem a fürt végére erősítjük a zsineget, a fürt lazább lesz, jobban szellőzik, azonban ehhez az kell, hogy a fürt ne szakadjon le könnyen.

A másik tárolási módszer, amikor a szőlőt raktárban, polcon vagy padláson helyezzük el. A polcra vagy a padlásra papírt kell teríteni, és erre kell a szőlőfürtöket rakni úgy, hogy a fürt minden részét érje a levegő, tehát nem szabad szorosan összezsúfolni. A tárolás során többször kell ellenőrizni, és a romlásnak indult fürtöket fogyasztani kell. Gondos tárolással egyes fajták februárig is eltarthatók. A szőlő magas cukortartalma következtében kisebb fagyot is elvisel károsodás nélkül.

Dr. Tóth Mihály
megyei főkertész

Szépen magyarul — szépen emberül

Közéletben — köznyelven!

Egyre gyakrabban halljuk a bíztató szót, kapcsolódjék ki-ki a közéletbe, mondjon véleményt, segítsen alakítani közös sorsunkat. Ám a „beleszólás joga", de még a részvétel szándéka is kevés ehhez, ha hiányzik a pontos — tárgyhoz és helyzethez mért — önkifejezés képessége, gyakorlata. Mert az ember gondolhatja magában a legszebbet, akarhatja a legjobbat, lehetnek akár korszakalkotó ötletei: a külvilág csak annyit észlel, a kívülálló csak annyit foghat fel mindebből, amennyit ő maga meg tud fogalmazni belőle.

De hát „közéletűl" tanulni kell. Honnan tanulhatunk? — azokból a mintákból, amelyeket a közélet ad. S máris itt a baj; ezek a minták bizony távol állnak a mintaszerűségtől.

Unalomig ismert példa (mégsem tanulunk belőle): Ha én kérdezem a téeszelnök sógoromat, hogyan állnak az aratással, efelét válaszol: „Az a bajunk, hogy aratáshoz nincs elég szakember." De ha „fentről" kérdik, vagy mikrofont dugnak az orra alá, akaratlanul (és óhatatlanul) így formálja: „Szövetkezetünk számára hátráltató tényezőként jelentkezik az a körülmény, hogy az aratási munkálatok elvégzéséhez nem rendelkezik elegendő számú szakemberrel."

A tartalom ugyanaz, a terjedelem két és félszeres; s a forma — mintának — ijesztő. Amiből van rövidebb is, hosszabb is *(elég — elegendő)*, abból a hosszabb kell; ahol az egyszerűbb helyett bonyolultabb is akad *(aratás — aratási munkálatok elvégzése)*, ez tolakszik a szövegbe; s ha a mindennapit hivatalosítani lehet *nincs — nem rendelkezik*, a nyersen őszintét takargatni (az a *bajunk — hátráltató tényezőként jelentkezik)*, bizony ez szalad a szánkra, erre fut a tollunk.

No de miért?! Amikor a földeken az emberek kapálnak és egyelnek, miért kell az irodában arról beszélni, hogy „A földeken a kapálások és egyelések munkálatai folynak"? Hát nem személyek mozognak, cselekszenek, hanem „történnek" a dolgok, személytelenül, esetleg emberek nélkül?

Vigyázzunk: ez az „emberek nélküliség" egyszer csak embertelenségbe csaphat át! Aminthogy az ügyintéző hivatalokban (sőt a szolgáltató munkahelyeken is már) idestova nincs Kiss Péter és Kovács Éva, csak „ügyfél" meg „kérelmező" meg „panaszos"; ha az ügy szabálysértési akkor „elkövető" ha a végzés elmarasztaló, akkor „kötelezett".

Sosem felejtem el ezt a mondatot: „Az volt a baj, hogy a vájártanfolyamra *beültemezett elvtársakat* a szállításnál dolgoztatták." — Valóban hiba persze, hogy aki elméletben a jövesztést tanulja, nem azt gyakorolja, hanem csillét tologat. De még nagyobb baj, ha az, aki emberekkel foglalkozik, ügydarabokat, aktamellékleteket lát bennük. Mert bizony a „beültemezett elvtársak" dolga nem nyelvi kérdés, hanem szemléleti: bürokratikus lélektelenséget tükröz — és terjeszt.

Könnyen kinevetjük — műhelyértekezleten, taggyűlésen, lakógyűlésen olykor rádióriportban alanyként — azt a dolgozót; aki a nagy elszánással megkezdett mondatot cifrázza, kanyargatja, be sem tudván fejezni a végén. De hát kitől tanulta? Miért is nem beszél a maga nyelvén? Mert „művelten" akar szólni, „köznyelven"; ez a köznyelv ez a megszólalás illeme.

Nem nevetni kell hanem jobb mintát adni! S ez a kisebbnagyobb (de főleg a középszintű) vezetők dolga és felelőssége. Hogy ne bujjanak a papírjaikba mert az előre megírt és iskolásan felolvasott szöveg még az agyakig sem hatol, nemhogy a szivekig! S mint a példa, nem bátorít, hanem elriaszt. Pedig a közéletben mindenkire szükség van; ott a „beszélő" a „hallgató" szerepének állandóan cserélődni kell. Segítsünk beszélőkké tenni a hallgatókat!

Mert ezt tanulni és gyakorolni kell.

Deme László